

Також Закон «Про Службу державної безпеки Грузії» [2] у ст. 23 визначає обмеження у застосуванні засобів примусу; у ст. 24 визначає обмеження у застосуванні фізичної сили; у ст. 25 визначає обмеження у застосуванні спеціальних засобів; у ст. 26 визначає обмеження у застосуванні вогнепальної зброї.

Новелою у обмеженні повноважень правоохоронних органів Грузії є положення ст. 3 Закону Грузії «Про порядок комунікації з суддями загальних судів», де чітко зазначено: «з моменту надходження справи до суду і до вступу в законну силу судового рішення, винесеного у даній справі, а також на стадії розслідування кримінальної справи забороняється комунікація з суддею учасників процесу, зацікавлених осіб, публічних службовців, державних службовців, державно-політичних посадових осіб та політичних посадових осіб, пов'язана з розглядом конкретної справи або питання або (і) передбачуваним результатом справи і порушує принципи незалежності, неупередженості суду (судді) і змагальності судового процесу» [3]. Статтями 4 – 9 цього Закону передбачається відповідальність за порушення цієї норми.

Список бібліографічних посилань

1. О полиции : закон Грузии от 04.10.2013 № 1444-Іс // Законодательный вестник Грузии : сайт. URL: <https://matsne.gov.ge/ru/document/download/2047533/1/ru/pdf> (дата звернення: 06.03.2019).
2. О Службе государственной безопасности Грузии : закон Грузии от 08.07.2015 № 3921-вс // Законодательный вестник Грузии : сайт. URL: <https://matsne.gov.ge/ru/document/download/2905260/1/ru/pdf> (дата звернення: 06.03.2019).
3. О порядке коммуникации с судьями общих судов : закон Грузии от 11.07.2007 № 5273-вс // Законодательный вестник Грузии : сайт. URL: <https://matsne.gov.ge/ru/document/download/19774/4/ru/pdf> (дата звернення: 06.03.2019).

Одержано 11.03.2019

УДК 342.9.(477)

Андрій Вікторович ХРІДОЧКІН,

*кандидат історичних наук, доцент,
завідувач кафедри загальноправових дисциплін
Дніпровського гуманітарного університету;
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9387-8864>*

ЩОДО ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ»

Правоохоронні органи наділені важливими повноваженнями щодо здійснення правоохоронної діяльності, а тому встановлення змісту такої категорії як «правоохоронний орган» дозволить визначити існуючу систему правоохоронних органів України.

Аналіз чинного законодавства засвідчує, що лише два державних органи прямо визначені законодавством правоохоронними – Служба Безпеки України (ст. 1 Закону України «Про Службу безпеки України») та Управління державної охорони України (ст. 11 Закону України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб»). Дещо розширяє коло правоохоронних органів Закон України «Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів», у ст. 2 якого наведено їх перелік, до якого віднесені «органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, органи доходів і зборів, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції» [1].

Однак, на думку частини авторів, цей перелік є неповним, оскільки в ньому не враховані ті державні органи, які певною мірою також здійснюють правоохоронні функції. На їх переконання, до правоохоронних слід, окрім зазначених, віднести органи та установи юстиції, Раду національної безпеки та оборони України, адвокатуру тощо [2, с. 219–220]. Щоправда, дана точка зору зазнає гострої критики з боку інших дослідників. Зокрема, С. С. Шоптенко висловлює принципову незгоду з віднесенням до переліку правоохоронних органів тих з них, які виконують окремі правоохоронні дії, пов'язані з охороною права, лише принагідно – паралельно зі здійсненням власних основних (не правоохоронних) завдань. Автор також зауважує, що в Україні, згідно чинного законодавства, можлива лише державна правоохоронна діяльність, і не погоджується із

включенням до переліку правоохоронних органів недержавних організацій [3, с. 34]. Вважаємо можливим підтримати останню тезу. На нашу думку, не слід приводити до єдиного знаменника, у якості якого виступає правоохоронна діяльність, функціонування двох принципово різних за своїм призначенням, повноваженнями і масштабами діяльності соціальних системи – державної та недержавної. У зв'язку з цим перспективною слід визнати думку, що поряд з правоохоронними органами – структурами, заснованими лише на державній формі власності, існують також і правозахисні органи – громадські організації.

Слід також зауважити, що інколи поряд із терміном «правоохоронний орган» вживається дефініція «правозастосовний орган», який, як справедливо відмічається у літературі, має більш широкий зміст. Застосовувати право означає діяти на підставі норм закону, без чого не можлива життєдіяльність сучасного суспільства. Застосовують право всі юридичні та фізичні особи, але про правозастосовні органи мова йде лише в тих випадках, якщо правозастосування здійснюють виключно державні органи, до яких належать усі органи держави, в тому числі і правоохоронні. Іншими словами, правоохоронні органи є тільки частиною правозастосовних.

Як бачимо, на сьогоднішній день відсутня єдність у поглядах щодо складових елементів системи правоохоронних органів України. Вважаємо, що вирішити зазначену проблему можна лише через відшукування певних критеріїв, прояв яких серед елементів адміністративно-правового статусу того або іншого державного органу дозволить останній віднести саме до зазначеної категорії органів. Проблема визначення сутності правоохоронних органів полягає, на думку В. А. Юсупова, в тому, що існуючі законодавчі положення «не дають достатніх підстав для того, щоб дати чітке визначення поняття «правоохоронні органи». Вони дозволяють лише визначити приблизний перелік таких органів та й то досить умовно, оскільки різними законами по-різному визначається статус одних і тих самих державних органів» [4, с. 134].

На нашу думку, слід погодитися з тими авторами, які підійшли до вирішення цієї проблеми через визначення правоохоронних функцій. У юридичній літературі вже були зроблені спроби визначити перелік функцій, властивих правоохоронній діяльності, зроблено це і у Законі України «Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів», де у ст. 2 до них віднесено: конституційне провадження; розгляд справ у судах, кримінальному провадженні та провадженні у справах про адміністративні правопорушення; оперативно-розшукова та розвідувальна діяльність; охорона громадського порядку і громадської безпеки; виконання вироків, рішень, ухвал і постанов судів, постанов органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, та прокурорів; контроль за переміщенням людей, транспортних засобів, товарів та інших предметів або речовин через державний і митний кордон України; нагляд і контроль за виконанням законів [1].

Аналіз вищезазначених положень законодавчого акту дозволяє висловити зауваження щодо наведеного підходу до визначення правоохоронних функцій. Це пов'язано з тим, що законодавець навів перелік останніх без урахування особливостей адміністративно-правового статусу суб'єктів, покликаних їх здійснювати. Так, у зазначеній статті мова фактично йде про правоохоронну діяльність і судових органів, і органів виконавчої влади, і органів прокуратури. Подібний підхід, на нашу думку, виглядає дещо спрощеним. У зв'язку з цим вважаємо доречним вести мову про конкретні правоохоронні функції зазначених органів окремо. Крім цього, частина авторів справедливо зазначає, що з визначенням деяких із названих функцій як суто правоохоронних важко погодитися, оскільки наявність у того або іншого державного органу однієї або навіть двох із перелічених функцій ще не доводить, що саме цей орган має визнаватися правоохоронним. В якості прикладу наводиться діяльність органів державної статистики, які, окрім іншого, здійснюють і такі «правоохоронні» функції, як контроль за виконанням законів та провадження у справах про адміністративні правопорушення. Проте, прирівнювати органи державної статистики до органів, наприклад, Національної поліції, надавши їм однаковий статус правоохоронних, навряд чи буде правильним. Тобто, постає завдання визначення тих правоохоронних функцій, які властиві органам виконавчої влади як суб'єктам правоохоронної діяльності, а також провести їх групування.

У літературі вже була висловлена пропозиція поділити всі правоохоронні функції на головні і другорядні, що, на нашу думку, є цілком виправданим. Отже, до головних правоохоронних функцій органів виконавчої влади належать ті, які мають на меті боротьбу з правопорушеннями, які пов'язані з реалізацією юридичної відповідальності у сфері публічного права, а саме: профілактична; захисна; охорони громадського порядку, громадської безпеки, власності; ресоціалізаційна; оперативно-розшукова; розслідування злочинів; розгляду справ про

адміністративні правопорушення; виконання вироків, рішень, ухвал і постанов судів, постанов органів досудового розслідування та прокурорів. До другорядних же правоохоронних функцій, тобто тих, які передують здійсненню основних і створюють організаційні та правові підстави для їх застосування, можна віднести контрольну, дозвільну, правороз'яснювальну, аналітичну, інформаційну, нормотворчу та координаційну.

Таким чином, до системи правоохоронних органів слід відносити лише ті, які спеціально створюються державою для виконання будь-якої (будь-яких) головної правоохоронної функції за чітко встановленою законом процедурою. Саме такий напрямок діяльності для правоохоронного органу має бути основним (головним або пріоритетним).

Список бібліографічних посилань

1. Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів : закон України від 23.12.1993 № 3781-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12> (дата звернення: 15.03.2019).

2. Шай Р. Перспективи модернізації правоохоронних органів в умовах глобалізації. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2017. № 861. С. 219–224.

3. Шоптенко С. С. Компетенція правоохоронних органів у провадженнях за скаргами громадян. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2017. Вип. 27. С. 33–36.

4. Юсупов В. А. Правоохоронні органи України: проблеми реформування : монографія. Харків : НікаНова, 2014. 383 с.

Одержано 18.03.2019

УДК 342.5:342.9

Вікторія Юрійвна ЦЕБИНОГА,

курсант 4 курсу факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7500-3378>

(науковий керівник – Чумак В. В., кандидат юридичних наук,

провідний науковий співробітник відділу організації наукової роботи

Харківського національного університету внутрішніх справ)

ГЕНЕРАЛЬНА ДИРЕКЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ У ФРАНЦУЗЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Відповідно до статті 1 Конституції України, Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава [1]. Реалізація вказаного положення повинна відповідати, насамперед, принципам законності та верховенства права, що реалізуються в рамках здійснення правоохоронної функції держави.

Загальновідомо, що функції як основи напрямки державної діяльності повинні повною мірою розкривати завдання, що ставляться державою перед відповідними, уповноваженими на те суб'єктами реалізації правоохоронної функції. Сьогодні в складних економічних та політичних умовах та в цілому нестабільній ситуації в державі, що зумовлена в т.ч. і проведенням Операції Об'єднаних Сил на Сході України, виникає необхідність визначення сутності правоохоронної функції, що реалізується Національною поліцією України.

В даному контексті слід наголосити, що ключовим є вивчення успішного зарубіжного досвіду реалізації вказаної функції спеціальними суб'єктами. Відтак, нами було обрано Французьку Республіку, яка на сьогодні є одним із головних партнерів України в рамках реформування органів внутрішніх справ України та вдосконалення діяльності Національної поліції України.

Першочерговим відзначимо, що умовно виділяють такі моделі правоохоронної функції як: централізована, децентралізована та змішана. Франція відповідно відноситься до централізованої моделі правоохоронної функції держави. Вказана модель означає напрямок діяльності уповноважених на те суб'єктів, що забезпечує збереження суспільства як цілості, що реалізується у вирішенні завдань із охорони громадського порядку, забезпечення свободи, безпеки і власності громади та держави, окремих груп і громадян [2, с. 46].